

Itämeren puhelinnumero?

Sari Essayah

Itämerellä on EU:n kanssa samanlainen ongelma; USA:n ex-ulkoministeri Kissingeriä mukaillen: kenelle pitäisi soittaa, jos haluaa tietää kuulumiset? Nimittäin toimijoita ja näkökulmia ei Itämeren ympäriltä puutu. Kymmenet ellei sadat kansalliset, alueelliset ja kansainväliset tahot kansalaisjärjestöistä ja edunvalvontaorganisaatioista rantavaltioiden ministeriöihin saakka pohtivat samoja haasteita ja tuskailevat siinä sivussa yhteistoiminnan puutetta.

EU:ssa päätettiin ottaa härkää sarvista ja sen ensimmäiseksi makro-alueen ohjelmaksi valikoitui juuri Itämeri-strategia, joka valmistui edellisten europarlamenttivaalien vanavedessä kesällä 2009. Itämeren alueen kehittäminen haluttiin nykyistä paremmin huomioida unionin lainsäädännössä, politiikka-ohjelmissa ja rahoituksessa. Kunnianhimoinen tavoite oli listata kaikki painopistealueet, joihin yhteistoiminnassa tulisi keskittyä ja siten välttää päällekkäisyyksiä ja tehostaa resurssien käyttöä.

Intressipiirien oli helppo listata ympäristö, elinkeinoelämä, kalastus, maatalous, merenkulku, kulttuuri, matkailu ja turvallisuus yhteisten kehittämishankkeiden kohteiksi. Ruotsin EU-puheenjohtajuuskausi sattui vielä onnekaasti tuoreen strategian hyväksymiseen ja jalkauttamiseen jäsenmaihiin. Länsinaapurimme ottivat tehtävän tosissaan ja parlamentissakin saimme olemassa olleiden EU- ja kansallisten rahoitusinstrumenttien lisäksi strategialle oman, joskin vaatimattoman rivin EU-budjettiin.

Strategian toteuttamisen välineenä on ollut toimintasuunnitelma, jonka painopistealueiden toimien koordinointi on jaettu Itämeren maiden kesken. Suomella on ollut mm. ympäristöministeriön ravinteiden vähentämistä ja rehevöitymistä koskeva koordinoituvastuu yhdessä Puolan kanssa. Samoin maa- ja metsätalousministeriö on ohjannut kestävästä maataloudesta ja kalastuksesta Ruotsin ja Latvian kanssa, liikenne – ja viestintäministeriö meriturvallisuutta Tanskan kanssa ja sisäministeriö rajat ylittävää rikollisuutta koskevaa painopistettä Liettuan kera. Horisontaalisissa toimissa vastuussa mm. yhteistyöstä ja alueen markkinoinnista ovat mukana Turun ja Helsingin kaupungit.

Strategian välitarkastelu Puolan puheenjohtajuuskaudella johti uudistettuun strategiaan 2012 ja toimintasuunnitelmaan 2013. Talouskriisin runtelemassa EU:ssa uudistettu strategia haluttiin entistä selkeämmin yhteensopivaksi Eurooppa 2020-kasvustrategian ja Itämeren suojelukomission (HELCOM) Itämeren toimintaohjelman kanssa.

Strategian alusta saakka on ymmärretty, että sitä on mahdoton toteuttaa ilman yhteistyötä EU:n kuulumattomien naapureiden kanssa. Itämeren tulevaisuuden ja hyvinvoinnin keskeisiä kysymyksiä on Venäjän osallistuminen vastuulliseen Itämeri-politiikkaan. Venäjän ja muiden rantavaltioiden sitouttaminen yhteisiin sopimuksiin vaatii pitkäjänteistä ja katkeamatonta ministeritason keskustelua Itämerta ja sen toimintaympäristöä käsittelevillä foorumeilla.

Suomenkin ongelmana on mielestäni ollut se, että meillä ei ole ollut varsinaista Itämereen ja sen kysymyksiin keskittynyttä ministeriötason hallinnollista yksikköä. Tästä syystä mm. Itämeren valtioiden neuvoston (CBSS) työskentely on jäänyt vähälle huomiolle ja Itämeri-politiikkamme on ajautunut välillä juhlapuheiden ja käytännön politiikan väliseen ristiriitaan. Useiden keskeisten Itämerellä palveluita tuottavien toimijoiden ja laitosten (merenkulku, merentutkimus ja kauppalaivat) resurssit ja toimintaympäristö ovat sirpaloituneet tai palvelun tuottaminen on vaikeutunut lyhytnäköisen tai vailla kokonaisnäkemyistä olevan politiikan seurauksena.

Pitäisikö seuraavaan hallitukseen harkita Itämeri-ministerin asettamista edistämään ja valvomaan kansallista toimintaa Itämeren liikenne-, kaupp- ja ympäristökysymyksissä ja neuvottelemaan niistä yhdessä EU:n ja Venäjän kanssa. Onhan meillä mm. Pohjoismaisesta yhteistyöstä vastuuta kantava ministeri. Silloin olisi edes kansallisesti se puhelinnumero, johon soittaa Itämeren kuulumisia kysyäkseen!

Sari Essayah,
Euroopan Parlamentin jäsen KD/EPP

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).